

16. And Jacob awakened from his sleep, and he said, "Indeed, the Lord is in this place, and I did not know [it]."

טז. וַיִּקְצַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ
הַזֶּה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

17. And he was frightened, and he said, "How awesome is this place! This is none other than the house of God, and this is the gate of heaven."

יז. וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה נֹּרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה
אֵין זֶה כִּי אִם בַּיִת אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר
הַשָּׁמַיִם:

18. And Jacob arose early in the morning, and he took the stone that he had placed at his head, and he set it up as a monument, and he poured oil on top of it.

יח. וַיִּשָּׁכֶם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן
אֲשֶׁר שָׁם מִרְאשְׁתּוֹ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה
וַיִּצַק שָׁמֶן עַל רֹאשָׁהּ:

19. And he named the place Beth El, but Luz was originally the name of the city.

יט. וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית
אֵל וְאוּלַם לֹזוֹ שֵׁם הָעִיר לְרֵאשֻׁנָּה:

20. And Jacob uttered a vow, saying, "If God will be with me, and He will guard me on this way, upon which I am going, and He will give me bread to eat and a garment to wear;

כ. וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה
אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר
אֲנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד
לְלַבֵּשׁ:

21. And if I return in peace to my father's house, and the Lord will be my God;

כא. וְשִׁבַּתִּי בְשָׁלוֹם אֵל בֵּית אָבִי וְהָיָה
יְהוָה לִי לֵאלֹהִים:

22. Then this stone, which I have placed as a monument, shall be a house of God, and everything that You give me, I will surely tithe to You.

כב. וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מַצֵּבָה
יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי
עָשָׂר אֶעֱשֹׂרָנוּ לָךְ:

« Previous
Chapter 27

Next »
Chapter 29

The text on this page contains sacred literature. Please do not deface or discard.

Looking for more Bible resources? Check out these products from Judaica Press

**Metzudah Chumash
with Rashi**
Easy to use linear
translation

**Judaica Press Tanach
with Rashi - Digital CD**
Includes built-in search,
photos, charts and more

**Judaica Press
Prophets & Holy Writings**
with Rashi and other
commentaries - all in English

person to escort [a traveller],¹⁴ because the reward for escorting is limitless; as it is said: And the watchers saw a man come forth out of the city, and they said unto him, Shew us, we pray thee, the entrance into the city, and we will deal kindly with thee.¹⁵ It continues, And he shewed them the entrance into the city.¹⁶ What was the kindness they did to him? They slew the whole of the city at the edge of the sword, but let that man and his family go.

And the man went into the land of the Hittites, and built a city, and called the name thereof Luz: which is the name thereof unto this day.¹⁷ It has been taught: That is the Luz in which they dye the blue;¹⁸ that is the Luz against which Sennacherib marched without disturbing it,¹⁹ against which Nebuchadnezzar marched without destroying it, and even the Angel of Death has no permission to pass through it, but when the old men there become tired of life²⁰ they go outside the wall and then die. For is not the matter²¹ an *a fortiori* inference? If this Canaanite, who did not utter a word or walk a step,²² caused deliverance to come to himself and his seed unto the end of all generations, how much more so he who performs the act of escorting by actually going with the person! How did he show them [the way]? — Hezekiah said: He just curved his mouth for them;²³ R. Johanan said: He pointed for them with his finger. There is a teaching in agreement with R. Johanan, viz., Because this Canaanite pointed with his finger, he caused deliverance to come to himself and his seed unto the end of all generations.

R. Joshua b. Levi said: Whoever is on a journey and has no escort should occupy [his mind] with Torah;²⁴ as it is said: For they shall be a chaplet of grace unto thy head, and chains about thy neck.²⁵ R. Joshua b. Levi also said: Because of the four paces with which Pharaoh accompanied Abraham, as it is said: And Pharaoh gave men charge concerning him etc.,²⁶ he [was allowed to] enslave the latter's descendants for four hundred years, as it is said: And shall serve them, and they shall afflict them four hundred years.²⁷ Rab Judah said in the name of Rab: Whoever accompanies his neighbour four cubits in a city will come to no harm [when on a journey]. Rabina accompanied Raba b. Isaac four cubits in a city; danger threatened him but he was saved.

Our Rabbis taught: A teacher [accompanies] his pupils until the outskirts²⁸ of a city; one colleague [accompanies]

16. And the children of Keni, the father-in-law of Moses, went up from the city of date palms, with the children of Judah into the wilderness of Judah, which is south of Arad; and he went and dwelt with the people.

טז. ובני קיני חתן משה עלו מעיר
התמרים את בני יהודה מדבר יהודה
אשר בנגב ערד וילך וישב את העם:

17. And Judah went with Simeon his brother, and they smote the Canaanites that inhabited Safed; and they destroyed it, and called the name of the city, Chormah.

יז. וילך יהודה את שמעון אחיו ויכו את
הכנעני יושב צפת ויחרימו אותה
ויקרא את שם העיר חרמה:

18. And Judah captured Gaza with its territory, and Ashkelon with its territory, and Ekron with its territory.

יח. וילכד יהודה את עזה ואת גבולה
ואת אשקלון ואת גבולה ואת עקרון
ואת גבולה:

19. And the Lord was with Judah, and they drove out the inhabitants of the mountains; but they could not drive out the inhabitants of the valley, for they had iron chariots.

יט. ויהי יהוה את יהודה וירש את ההר
כי לא להוריש את ישבי העמק כי רכב
ברזל להם:

20. And they gave Hebron to Caleb, as Moses had spoken; and he drove out from there the three sons of the giant.

כ. ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר
משה וירש משם את שלשה בני
הענק:

21. And the children of Benjamin did not drive out the Jebusites that inhabited Jerusalem; and the Jebusites dwelt with the children of Benjamin in Jerusalem until this day.

כא. ואת היבוסי ישב ירושלם לא
הורישו בני בנימן וישב היבוסי את בני
בנימן בירושלם עד היום הזה:

22. And the house of Joseph, they also went up to Beth-El; and the Lord was with them.

כב. ויעלו בית יוסף גם הם בית אל
ויהוה עמם:

23. And the house of Joseph caused to spy Beth-El. Now the name of the city formerly was Luz.

כג. ויתירו בית יוסף בבית אל ושם
העיר לפנים לוז:

24. And the watchers saw a man leave the city. And they said to him, "Show us now the entrance to the city and we will deal kindly with you."

כד. ויראו השמרים איש יוצא מן העיר
ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר
ועשינו עמך חסד:

25. And he showed them the entrance of the city, and they struck the city with the edge of the sword; but the man and his entire family they let go.

כח. וַיֵּרָאם אֶת מְבוֹא הָעִיר וַיַּכּוּ אֶת
הָעִיר לְפִי חֶרֶב וְאֶת הָאִישׁ וְאֶת כָּל
מִשְׁפַּחְתּוֹ שָׁלְחוּ:

26. And the man went to the land of the Hittites, and built a city, and called its name Luz; this is its name until this day.

כז. וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אֶרֶץ הַחִתִּים וַיְבַן עִיר
וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לֹז הוּא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה:

27. And Menasseh did not drive out the inhabitants of Beth-Shean and its towns, Taanach and its towns, the inhabitants of Dor and its towns, the inhabitants of Yibleam and its towns, the inhabitants of Megiddo and its towns; and the Canaanites wanted to remain in this land.

כז. וְלֹא הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה אֶת בֵּית שֶׁאֵן
וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת תַּעֲנָךְ וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ
וְאֶת יִשְׁבֵּי דוֹר וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת יוֹשְׁבֵי
יְבִלְעָם וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת יוֹשְׁבֵי מְגִידוֹ
וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וַיֹּאמֶר הַכְּנַעֲנִי לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ
הַזֹּאת:

28. And it was when Israel became strong, that they put the Canaanites to tribute, but they did not drive them out.

כח. וַיְהִי כִּי חֲזַק יִשְׂרָאֵל וַיִּשֶׁם אֶת
הַכְּנַעֲנִי לְמַס וְהוֹרִישׁ לֹא הוֹרִישׁוּ:

29. And Ephraim did not drive out the Canaanites that dwelt in Gezer; and the Canaanites dwelt among them in Gezer.

כט. וְאַפְרַיִם לֹא הוֹרִישׁ אֶת הַכְּנַעֲנִי
הַיּוֹשֵׁב בְּגֶזֶר וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ בְּגֶזֶר:

30. Zebulun did not drive out the inhabitants of Kitron, nor the inhabitants of Nahalol; and the Canaanites dwelt among them and became tributary.

ל. זְבֻלֹן לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן
וְאֶת יוֹשְׁבֵי נַחֲלָלוֹ וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ
וַיְהִיו לְמַס:

31. Asher did not drive out the inhabitants of Akko, nor the inhabitants of Zidon, nor of Achlab, nor of Achzib, nor of Chelbah, nor of Aphik, nor of Rechob.

לא. אָשֶׁר לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי עַכּוֹ וְאֶת
יוֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאֶת אַחְלָב וְאֶת אַחְזִיב
וְאֶת חֶלְבָּה וְאֶת אַפִּיק וְאֶת רַחֲב:

32. And the Asherites dwelt among the Canaanites, the inhabitants of the land; for they did not drive them out.

לב. וַיֵּשֶׁב הָאֲשֵׁרִי בְּקִרְבַּי הַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי
הָאֶרֶץ כִּי לֹא הוֹרִישׁוּ:

33. Naphtali did not drive out the inhabitants of Beth-Shemesh, nor the inhabitants of Beth-Anath; and he dwelt among the Canaanites, the inhabitants of the land. And the

לג. נַפְתָּלִי לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי בֵּית
שֶׁמֶשׁ וְאֶת יוֹשְׁבֵי בֵּית אֲנָת וַיֵּשֶׁב בְּקִרְבַּי

2 93

Printed from chabad.org

The Complete Jewish Bible

With Rashi Commentary

Search Tanach

Torah - The Pentateuch

Bereishit - Genesis

Chapter 29

Go

Bereishit - Genesis - Chapter 29

[« Previous](#)
[Chapter 28](#)
[Next »](#)
[Chapter 30](#)
RASHI'S COMMENTARY: [Show](#) [Hide](#)

1. Now Jacob lifted his feet and went to the land of the people of the East.

א. וַיָּשָׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרֶץ הַבְּנֵי
קָדָם:

2. And he looked, and behold! a well in the field, and behold! three flocks of sheep lying beside it, because from that well they would water the flocks, and a huge rock was upon the mouth of the well.

ב. וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה שָׁם
שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן
הַבְּאֵר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֶבֶן
גְּדֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר:

3. And all the flocks would gather there, and they would roll the rock off the mouth of the well and water the sheep, and [then] they would return the rock onto the mouth of the well, to its place.

ג. וְנֹאסְפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים וַיִּגְלְלוּ אֶת
הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן
וַיְשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר
למקומה:

4. And Jacob said to them, "My brothers, where are you from?" And they said, "We are from Haran."

ד. וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאֵן אַתֶּם
וַיֹּאמְרוּ מִחָרָן אֲנַחְנוּ:

5. And he said to them, "Do you know Laban the son of Nahor?" And they said, "We know [him]."

ה. וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲיֹדַעְתֶּם אֶת לָבָן בֶּן
נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדַעְנוּ:

6. And he said to them, "[Are things going] well with him?" And they said, "[Things are going] well, and behold, his daughter Rachel is coming with the sheep."

ו. וַיֹּאמֶר לָהֶם הַשְּׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שְׁלוֹם
וְהִנֵּה רָחֵל בָּתּוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאן:

7. And he said, "The day is yet long; it is not the time to take in the livestock. Water the sheep and go, pasture."

ז. ויאמר הן עוד היום גדול לא עת
האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו:

8. And they said, "We cannot [do that], until all the flocks are gathered together, and they will roll the rock off the mouth of the well, and we shall [then] water the sheep."

ח. ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל
העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר
והשקינו הצאן:

9. While he was still talking with them, Rachel came with her father's sheep, for she was a shepherdess.

ט. עודנו מדבר עמם ורחל² באה עם
הצאן אשר לאביה כי רעה היא:

10. And it came to pass, when Jacob saw Rachel, the daughter of Laban, his mother's brother and the sheep of Laban, his mother's brother, that Jacob drew near and rolled the rock off the mouth of the well, and he watered the sheep of Laban, his mother's brother.

י. ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת
לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי אמו
ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי
הבאר וישק את צאן לבן אחי אמו:

11. And Jacob kissed Rachel, and he raised his voice and wept.

יא. וישק יעקב לרחל וישא את קלו
ויבך:

12. And Jacob told Rachel that he was her father's kinsman and that he was Rebecca's son, and she ran and told her father.

יב. ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא
וכי בן רבקה הוא ותרג ותגד לאביה:

13. Now it came to pass when Laban heard the report of Jacob, his sister's son, that he ran towards him, and he embraced him, and he kissed him, and he brought him into his house. He told Laban all these happenings.

יג. ויהי כשמע לבן את שמע² יעקב בן
אחותו וירץ לקראתו ויחבק לו וינשק לו
ויביאהו אל ביתו ויספר ללבן את כל
הדברים האלה:

14. And Laban said to him, "Indeed, you are my bone and my flesh." And so he stayed with him a full month.

יד. ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה
וישב עמו חדש ימים:

15. And Laban said to Jacob, "Because you are my kinsman, should you work for me gratis? Tell me what your wages shall be."

טו. ויאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה
ועבדתני חנם הגידה לי מה משכרתך:

16. Now Laban had two daughters; the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel.

טז. וללבן שתי בנות שם הגדלה לאה
ושם הקטנה רחל:

3

17. Leah's eyes were tender, but Rachel had beautiful features and a beautiful complexion.

יז. וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרַחֵל הָיְתָה יִפְתַּת תֶּאֱרָר וְיִפְתַּת מְרֹאָה:

18. And Jacob loved Rachel, and he said, "I will work for you seven years for Rachel, your younger daughter."

יח. וַיֶּאֱהָב יַעֲקֹב אֶת רָחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבֹדָךְ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתֻדָּה הַקָּטָנָה:

19. And Laban said, "It is better that I give her to you than I should give her to another man. Stay with me."

יט. וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב תַּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתַּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אֲחֵר שְׁבָה עִמָּדִי:

20. So Jacob worked for Rachel seven years, but they appeared to him like a few days because of his love for her.

כ. וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַת שָׁנִים וַיְהִיו בְּעֵינָיו כִּימִים אֶחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ:

21. And Jacob said to Laban, "Give me my wife, for my days are completed, that I may come to her."

כא. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לָבָן הֲבָה אֶת אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמִי וְאִבּוֹאָהָ אֵלַיָּה:

22. So Laban gathered all the people of the place, and he made a feast.

כב. וַיֶּאֱסֹף לָבָן אֶת כָּל אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה:

23. And it came to pass in the evening that Laban took his daughter Leah, and he brought her to him, and he came to her.

כג. וַיְהִי בָעֶרֶב וַיִּקַּח אֶת לֵאָה בִּתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֹא אֵלֶיהָ:

24. And Laban gave Zilpah his maidservant to his daughter Leah as a maidservant.

כד. וַיִּתֵּן לָבָן לָהּ אֶת זִלְפָּה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בִּתּוֹ שִׁפְחָה:

25. And it came to pass in the morning, and behold she was Leah! So he said to Laban, "What is this that you have done to me? Did I not work with you for Rachel? Why have you deceived me?"

כה. וַיְהִי בַבֹּקֶר וַהֲנִהּ הוּא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל לָבָן מָה זֹאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרַחֵל עָבַדְתִּי עִמָּךְ וְלָמָּה רָמִיתָנִי:

26. And Laban said, "It is not done so in our place to give the younger one before the firstborn.

כו. וַיֹּאמֶר לָבָן לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקְוֵמֵנוּ לַתִּתַּת הַצְעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה:

27. Complete the [wedding] week of this one, and we will give you this one too, for the work that you will render me for another seven years."

כז. מִלֵּא שִׁבְעַת זֹאת וְנִתְּנָה לָךְ גַּם אֶת זֹאת בְּעִבְדָּהָ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שִׁבְעַת שָׁנִים אַחֲרוֹת:

3

מִיָּדָהּ וְעַתָּה מִיָּדָהּ וְעַתָּה מִיָּדָהּ (א) וְעַתָּה מִיָּדָהּ
 וְעַתָּה מִיָּדָהּ וְעַתָּה מִיָּדָהּ (ב) וְעַתָּה מִיָּדָהּ
 וְעַתָּה מִיָּדָהּ וְעַתָּה מִיָּדָהּ (ג) וְעַתָּה מִיָּדָהּ
 וְעַתָּה מִיָּדָהּ וְעַתָּה מִיָּדָהּ (ד) וְעַתָּה מִיָּדָהּ

Wick

רשעים: רבות: ג' ועני לאה רבות: אף על פי לא היה אודם אותה:
תנשא לעשׂו וכן ועני ישראל: כדור מוזק: יצאו ממנו זה הוא ועני לאה רבות ועני ישראל כדור בשביל ועני
זיו) עני לאה רבות: ג' ריש פסוק. הוא ואיך ועני ישראל כדור מוזק. ועני רשעים חבלניה. למה היו עניה רבות לפי שהיתה יראה ששם

[illegible][illegible]

שם ב"ב יואל יצא
למלכות מלכות

[illegible]

שמועבט העס כמנעבזונגס וכל תבואתם ראיתם צדקה ליתום שדה. וכן אמרם אמר שדה חסד אלק וטעמו איכות הוא היה חסד אלק (ז) חסד פירשו: (ז) מנעדיק על משקל מנענח הלכות: (ח) דברת כמעטו וס' שואלים להם הן כי בעבר מושב

קדוֹב וְשִׁינָא אֵלֵּי וּרְבִידוֹ. כִּי אָמַר מָה לָּהּ וּמָה
תַּעֲשֶׂה לָּהּ, אָבִי רְבִידָא הִרְאָה אֶת אִמָּהּ הַחֲכִישִׁין אִשְׁרֵי
נִתְּנוּ לָהּ מִמֶּנֶּה הַנִּעֲנֻת:

הַכִּי אִדִּיר אֲחֵרִי עֹבֵד אֲחֵרִי. חֲכֹם לֹא סִפֵּר הַכְּבוֹד
שֶׁיָּדָע עֲשֶׂה עֲבֹד אֲחֵרִי. וְיָרִיבֻּ עַל מִסַּע שֶׁאִמֵּר.
(מִן) הַכִּי אִדִּיר אֲחֵרִי עֹבֵד אֲחֵרִי. חֲכֹם לֹא סִפֵּר הַכְּבוֹד
שֶׁיָּדָע עֲשֶׂה עֲבֹד אֲחֵרִי. וְיָרִיבֻ עַל מִסַּע שֶׁאִמֵּר.

רַבְּנָא

וְיִשָּׁן אֶת צֵאן לָבָן אִדִּיר אֲמֵן, לֹא יֵצֵא הַצֵּאן מִיִּדּוֹ כִּי
בְּרֹאוֹתָיו אֶת רֹחַל וְרַעֲהָ וְהָא, חֲמֵל עֲלֶיהָ שֶׁלָּא חֲשׁוֹב
לְרֹעַת צֵאן עֲדָא, וְהִידָּהּ הָא רַעֲהָ אֲחִיתָּהּ בְּאוֹחֶיהָ אוֹתָהּ;
וְאִשְׁשֵׁר עוֹד לִימֵר לֵב לָבָן דְּבֵר בְּעֻמָּה, אֲמֵר כִּי
חֲתֻלָּה לֵב סִפֵּר וְהִידָּהּ וְהָא, חֲמֵל עֲלֶיהָ שֶׁלָּא חֲשׁוֹב
לְרֹעַת צֵאן עֲדָא, וְהִידָּהּ הָא רַעֲהָ אֲחִיתָּהּ בְּאוֹחֶיהָ אוֹתָהּ;

[illegible]

74

הוא ארץ הפלסטיק, כן ותאמר בשר ותעשה מה א"י.
 קו"ט גל"ז (יורקטק) : בראת הוא זו קלמס:
 (ה) אע"כ שנים שנים הם ימים אחדים מתארכה זו שמו
 וזכנו עמו ימים אחדים (י"ד א"י) וזכנו שכן א"י, שער
 שער רחל מחנוד לומר הקטנה, וז"ל כי לא הוסיף
 שער רחל:

2024. 12. 20

[illegible]

ספונג

[illegible][illegible]

אלי: ישר דאז, כמו וואס ל'ס געביל. כל אבר ענן וואך וואך י'ס וואס העל י'ס. או מואה על עין ופנים מואה: (כ) וועגן י'ס
 ברוך, בעבור וואל:
 אבן עזרא

אשר יחפץ האדם על עצמו ועל בשורו, וכאשר ראה
שהיה ימור מתעבב שם מתפרנס מאשר ללבן, אמר
לו רבי אחי ארור העובדי תבן, כי ידעתי כי מפתח
העבד אוחי כי איש מוסר אחי ולא התפרנס משל
אחרים. רמב"ן

ית שמע יעקב בר אבא תהי ויהי
לקדמותה ונפף לה ונשיק לה ואעל
לביתה ואשתעי ללבו ית כל פתגמי
האלין: יואמר לה לכו ביום קריב
ובשריאתי יתיב עמה ירח יומין: יואמר
לכו ליעקב המדאחי את ותפלחני מן
חיי לי מה אגרה: ויללכו תרמין בן
שום בבתא לאה ושום וערתא רחל
יועני לאה ואן ורחל הוה שפירא
בריא ונאה בחונא: יחריס יעקב
ית רחל ואמר אפלחנך שבע שנים

את שמע | יעקב בן-אחיתו וירץ לקראתו ויחבק-לו וינשק-
לו ויביאהו אל-ביתו ויספר ללבו את כל-הדברים האלה: יר
ויאמר לו לכו אף עצמי ובשרי אתה וישב עמו חדש ימים:
טו ויאמר לכו ליעקב הכי-אחי אתה ועבדתני חנם הגידה
לי מה-משפרתך: טז ויללכו שתי בנות שם הגדלה לאה ושם
הקטנה רחל: יז ועני לאה רבות ורחל היתה יפת-תאר ויפת
מראה: שלישי

רש"י

(אונקלוס). וכן כל תיבה שהיא לשון עבר הוסף וי' בראשה והיא הופכת
התיבה להצא: (יז) רבות. שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו ובזכה,
שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללכו הגדולה לגדול והקטנה
לקטן (ב"ר שם עז; ב"ב קכג). נתאר. הוא לורת הפרטוף, לשון יתאחרו
בשרד (ישעיה מד:ג), קונפ"אש בלע"ז: מראה. הוא זיו קלסתר: (יח)
אעבדך שבע שנים. הם ימים אחדים שאמרה לו אמו, וישבת עמו
ימים אחדים (לעיל כז:מד). ותדע שכן הוא, שהרי כתיב והיו בעיני כמים
אחדים (ב"ר שם יז):

(יג) וירץ לקראתו. כסבור ממון הוא טעון, שהרי עבד הבית בא לכאן
בעשרה גמלים טעונים (ס: ויחבק לו). כשלא ראה עמו כלום אמר
שם זהובים הביא והנס בחיקו (ס: וינשק לו). אמר שם מרגליות הביא
והם צפיו (ס: ויספר ללבו). שלא בא חלל מתוך חוסר, ושנעלו
ממונו ממנו (ב"ר ע"ג:ג) (יד) אך עצמי ובשרי. מפתה אין לי לאספק
הביתה הואיל ואין בידך כלום, חלל מפני קורבה אטפל כך חדש ימים (שם
יד) וכן עשה, ואף זו לא לחנם, שהיה רועה לאנו: (טו) הכי אחי אתה.
לשון תימה. וכי בשביל אחי אתה תעבדני חנם: ועבדתני. כמו ותעבדני

מסילת המהרש"א

כן אמרו שגם בני יצחק ודאי יחוו בכך שלא ישא אשה מבנות
כנען רק ממשפחתם. וכמו כן ציוו ליעקב אביו ואמו (לעיל כה, ד וקה
לך משם אשה מבנות לבן אחי אמר) ומסברא אמרו שלא ימצאו רק אלו בנות
לבן, והגדולה לגדול והקטנה לקטן, ובבראשית רבה (טא, ב) אמרו
שכך היו התנאים ב', ע"ש, וק"ל.

ואיתא שם עוד בסוגי' דרש רבי אלעזר רכות, שמתנותיה ארוכות ופירש
רש"ס ארוכות גדולות בכהונה ולויה ומלכות, דלוי ילא ממנה, שממנו כהנים
ולוים ומלכות מיהודה.

וכתב שם מהרש"א וז"ל, כפירש רשב"ם גדולות וארוכות, מלשון
ארוך ממש וכה"ג דרשו בבראשית רבה ופ, טו ושם הקטנה רחל,
קטנה במתנותיה יוסף לשעה, שאול לשעה, שילה לשעה, אבל
לאה גדולה מתנותיה, מלכות וכהונה הוא לדורות, אבל קשה לפי
הדרש הו"ל לומר רכות חסר אל"ף הראשונה כמ"ש אבן עזרא ומן
הפריש:

ונראה לפרש שנדרש לשון רכות הכתוב מלשון לא ריכא ולא בר ריכא
דפרק השותפין ודף ד' שהוא מלשון גדולה וחשיבות, שמתנותיה חשובות כהונה
ולויה ומלכות ע"פ.

ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה.

פרש"י יפת תאר הוא לורת הפרטוף לשון ישע"י מד, יג יתאחרו בשרד,
ויפת מראה הוא זיו קלסתר, ע"כ.

מסביר בזה מהרש"א מאי דאיתא בבבא מליטא ודף פדו בשופריה דרבי
יוחנן, ומקשה בגמ' והאמר מר שופריה ר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו,
שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון, ואילו ר' יוחנן לא קא
חשיב ליה, ר' יוחנן דהדרת פנים לא הויה ליה.

וכתב שם מהרש"א וז"ל, כפרש"י הדרת פנים זקן, עכ"ל. ויותר
נראה לפרש דיפה תואר לא הוה אלא יפה מראה הוה ששני
דברים הם, כפרש"י פרשת ויצא, וק"ל.

וכן איתא בצרכות ודף ה: רבי אליעזר חלש על לגביה רבי יוחנן חזא
דהוה קא גני צבית אפל קלייה לדריעה ופל הכורא חזייה דהוה קא כני,
הרי דזיו קלסתר של ר' יוחנן היה יכול להדליק בית אפל.

וכמו שמסביר מהרש"א בסנהדרין ודף יט: בד"ה מלוה חית לן גבאי,
וז"ל, כי באמת רחל נתקדשה לו מן הדין בשכר שבע שנים כמ"ש
(לקמן כט, כא) הבא לי אשתי דהיינו שנתקדשה לו כבר, והיא אשתי
בשכר ז' שנים, דאע"ג דהמקדש במלוה אינה מקודשת בשכר
הנאת מחילת מלוה מקודשת, כדאמרינן פרק קמא דקדושין ודף
ל.

וזהו באמת האחי אביה ברמאות שנראה ללכו כאילו עובד יעקב בחנם,
אבל באמת שכרו גדול לקדש את רחל וזווגו על ידי עבודתו, ולזכות על ידה
לזנים כיוסף וצנימין.

ועני לאה רבות (בט:יז).

פרש"י שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו ובזכה, שהיו הכל
אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללכו הגדולה לגדול,
והקטנה לקטן.

ומקור של רש"י בבבא בתרא ודף קנא מאי רכות חילימא רכות ממס
אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב ב', בגנות לדיקים דבר הכתוב
אמר לעולם רכות ממס ולא גנאי הוא לה חלל שבת הוא לה, שהיתה יושבת
על פרשת דרכים ושומעת בני אדם שהיו אומרים שני בנים יש לה לרבקה
ושתי בנות יש לו ללכו, גדולה לגדול וקטנה לקטן, והיתה יושבת על פרשת
דרכים ומשאלת גדול מה מעשיו, איש רע הוא מלכסס לדרכיות, קטן מה
מעשיו איש חס יושב אוהלים, והיתה בזכה עד שנשרו ריסי עיניה ב'.

ומסביר שם מהרש"א, וז"ל, כי רכות העינים גנאי גדול לאשה
דאמרינן (תענית דף כד) הנושא אשה יבדוק בעיניה שנאמר וסיר השמים
א, טו. הגד יפה עיניך יונים.

ועל מה ששמעה לאה על פרשת דרכים שבני אדם היו אומרים שני
בנים יש לה לרבקה שתי בנות יש לו ללכו, גדולה לגדול וקטנה לקטן,
מסביר שם מהרש"א דהיאך ידעו לומר כן, וז"ל, בני אדם היו אומרים כן
לפי שהיה מדרכי אבותינו אברהם ויצחק לחוש שלא לישא אשה
כי אם מבני משפחתם ומקרוביהם, שאברהם נשא בת הרן, גם
השביע את אליעזר שלא ישא אשה ליצחק בנו רק ממשפחתו, ועל

What need was there for quoting the several Scriptural verses?
¹⁶ — In case you should suggest [that] that [verse¹⁷ was required] for [the indication that the law is] in accordance with [the view of] R. Johanan b. Beroka,¹⁸ — Come and hear [the verse], And the sons of Reuben, the firstborn of Israel. And in case you should suggest [that] birthright¹⁹ from his birthright²⁰ may not be deduced, Come and hear [the verse], But the birthright was Joseph's.²¹ And in case you should say whence [is it proved] that Joseph himself [received] twice as much as [any] one [of the others], — Come and hear [the verse], Moreover I have given thee one portion above thy brethren.

R. Papa said to Abaye: Might [it not] be suggested [that Joseph received] merely a palm tree?²² — He replied unto him: For your sake²³ Scripture said, Ephraim and Manasseh, even as Reuben and Simeon shall be mine.²⁴

R. Helbo enquired of R. Samuel b. Nahmani: What [reason] did Jacob see for taking away the birthright from Reuben and giving it to Joseph? — What did he see? [Surely] it is written, Forasmuch as he defiled his father's couch! But, [this is the question]: What [reason] did he see for giving it to Joseph? — Let me give you a parable. This thing may be compared²⁵ to a host²⁶ who brought up an orphan²⁷ at his house. After a time that orphan became rich²⁸ and declared: 'I would let the host have [some] benefit from my wealth',²⁹ He said unto him: But had not Reuben sinned, [Jacob] would not have bestowed upon Joseph any benefit at all?³⁰ But R. Jonathan your master did not say so.³¹ The birthright, [he said], should have emanated from Rachel, as it is written, These are the generations of Jacob, Joseph,³² but Leah anticipated [her with her prayers for] mercy. On account, [however], of the modesty, which was characteristic of Rachel, the Holy One, blessed he He, restored it to her. What [was it that caused] Leah to anticipate her with [her supplications for] mercy? — It is written And the eyes of Leah were weak.³³ What [is meant by] weak?³⁴ If it is suggested [that the meaning is that her eyes were] actually weak, [is this, it may be asked,] conceivable? [If] Scripture did not speak disparagingly of an unclean animal, for it is written, of the clean beasts, and of the beasts that are not clean,³⁵ [would] Scripture speak disparagingly of the righteous?³⁶ — But, said R. Eleazar, [the meaning of rakkoth³⁷ is] that her bounties were extensive.³⁸

Rab said: [Her eyes were] indeed actually weak, but that was no disgrace to her but a credit; for at the crossroads³⁹ she heard people saying: Rebecca has two sons, [and] Laban has two daughters; the elder [daughter should be married] to the elder [son] and the younger [daughter should be married] to the younger [son]. And she sat at the crossroads and inquired: 'How does the elder one conduct himself?'⁴⁰ [And the answer came that he was] a wicked man, a highway robber.⁴¹ 'How does the younger man conduct himself?' — 'A quiet man dwelling in tents'.⁴² And she wept until her eyelashes dropped.⁴³ And this accounts for the Scriptural text, And the Lord saw that Leah was hated.⁴⁴ What [could be the meaning of] 'hated'? If it is suggested [that it means that she was] actually hated, [surely] it may be retorted, is this] conceivable? [If] Scripture did not speak disparagingly of an unclean animal, [would] it speak disparagingly of the righteous? But the [meaning is this]: The Holy One, blessed be He, saw that Esau's conduct was hateful to her, so he opened her womb.⁴⁵

Wherein did Rachel's modesty lie? — It is written, And Jacob told Rachel that he was her father's brother and that he was Rebecca's son.⁴⁶ Was he not the son of her father's sister? But he said to her, '[Will] you marry me?'⁴⁷ [And] she replied to him, 'Yes, but father is a sharper, and you will not be able [to hold your own against] him'. "Wherein," he asked her, 'does his sharp dealing lie?' — 'I have,' she said, 'a sister who is older than I, and he will not allow me to be married before her' — 'I am his brother', he said to her, 'in sharp dealing'. — 'But,' she said to him, 'may the righteous indulge in sharp dealing?' — 'Yes,' [he replied]. 'With the pure, [Scripture says], Thou dost show thyself pure, and with the crooked Thou dost show thyself subtle.'⁴⁸ [Thereupon] he entrusted her [with certain identification] marks.⁴⁹ While Leah was being led into [the bridal chamber] she⁵⁰ thought, 'my sister will now be disgraced', [and so] she entrusted her [with] these very [marks]. And this accounts for the Scriptural text, And it came to pass in the morning that, behold, it was Leah,⁵¹ which seems to imply that until then she was not Leah! But, [this is the explanation]: On account of the [identification] marks which Jacob had entrusted to Rachel who had entrusted them to Leah, he knew not [who] she [was] until that moment.

Abba Halifa of Keruya enquired of R. Hiyya b. Abba: [With regard to those who entered Egypt with Jacob], Why do you

דהוי שרגא ואכל שם, ועיין רשב"ם, הרי כי אלמלא לא כבה הנר אצלו לא הי' הולך לחתונת בנו קודם סעודת שבת.

תתפ. יש לחשוש תמיד למה שהעולם אומרים, וראי' לזה כתוב (בראשית כ"ט י"ז) ועיני לאה רכות, כי בכחה שהי' אומרים שתנשא לעשו (עיין רש"י), הלא מי היו האומרים הרי לבן ובני דורו ומה הי' לה לבכות על זה, רק צריך לחוש למאמר העולם.

תתי. אמרו ז"ל (ספרי ברכה ס"י שני"ז) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה כו' אבל באומות קם ואיזה זה בלעם. ושאלו את רבינו על זה ואמר "סערוועטקע" (קרום), ולא הבינו את דבריו, ור"ה טאמשאבווער אמר הפשט כי מחלב טוב נעשה העליון שמנת טובה ומחלב גרוע נעשה העליון 'סערוועטקע', מרע"ה הי' המעולה שבישראל ואילו בלעם הי' המעולה שבגויים.

תתיא. כאשר צבא נפוליון הוקף ע"י האויב משני צדדיו וכמעט שנפל בשבי, הצליח בכל זאת נפוליון ע"י פעולה ממקום אחר וכך ניצל צבאו, ואמר הרר"ב זצ"ל כי מזה יש לימוד ג"כ בדרך התורה כי כאשר האדם נכשל ח"ו ומעיק לו ביותר מכל הצדדים, ואינו יודע לשית עצות בנפשו, יסיר מלכו את

צמח אמת

לשבת. ועי' אות רנ"הא ומש"כ שם, ועי' מש"כ על אות ל"הג.

תתי"א. כי כתוב בפסוק ועבדתם שם אלהים מעשה וגו', וברש"י משאתם עובדים

לעובדיהם כאלו כו', ועי' ברמב"ן כי הוא ע"ד היושב בחו"ל כאלו עובד ע"ז (כתובות ק"י ע"א). וענין הכתוב כי אף שהוא מסובב במסכים המבדילים יסח מזה ויבקש את ד' ועי' זי"במלו, וזה משם, שלא תעבוד מקודם

לרב פפא כגון אנן דשכיח לן בישראל וחמרא כל יומא במאי נשנייה אמר להו אי רגילתו לאקדומי אחרתהו אי רגילתו לאחרתהו אקדומה. א. בשבת של שבעת ימי המשתה אצל אחד אמר, עס האט בייא מיר גאר נישט קיין פנים פון סעודת נישואין (אין זו נחשבת אצלי סעודת נישואין כלל וכלל). ב. וי"ל שכל הסעודה נלקחה אצלו לשבת. ג. כי מענג את השבת הוא שיש לו השם העצם עונג, שלא אמר מענג את עצמו בשבת, שהי' יכול להיות העונג על דבר אחר, ומענג הוא שיש לו עונג והוא מענג את השבת. ד. ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו ככל לבכך ובכל נפשך (דברים ד' כ"ט) כו' אך משם פירושו מעומק הנקודה הפנימית שבלב, ועי' ומצאת כי תדרשנו,

אביו
יודע
בעצת
נשים,
שמים
כפיו,
יו אל
ג שני

דברים
לאמור

הלא
ישראל
שיוצא

(ק"א.)
ז ברי

הה"מ),
בביתו
עקירה

שמחה
'כ תוס'
ערכין]

ת. ועי'
להקדים
ז מכל
מיוחדת

בר אבא

4)

26. And Laban said to Jacob, "What have you done, that you concealed from me, and led away my daughters like prisoners of war?"

כו. וַיֹּאמֶר לָבֵן לְיַעֲקֹב מָה עָשִׂיתָ וְתִגְנֹב
אֶת לִבִּי וְתִנְהַג אֶת בְּנֹתַי כַּשְׁבוּיֹת
תָּרַב:

27. Why have you fled secretly, and concealed from me, and not told me? I would have sent you away with joy and with songs, and with drum and with harp.

כז. לָמָּה נִחַבְתָּ לְבָרִיךְ וַתִּגְנֹב אֶתִּי וְלֹא
הִגַּדְתָּ לִּי וְאַשְׁלַחְךָ בְּשִׁמְחָה וּבִבְשָׁרִים
בְּתֶךְ וּבִכְנֹר:

28. And you did not allow me to kiss my sons and daughters. Now, you have acted foolishly.

כח. וְלֹא נִשְׁתַּנִּי לְנִשְׁק לְבָנִי וּלְבָנֹתִי
עֲתָה הִסְכַּלְתָּ עִשׂוֹ:

29. I have the power to inflict harm upon you, but the God of your father spoke to me last night, saying, 'Beware of speaking with Jacob either good or bad.'

כט. יֵשׁ לֵאמֹר יְדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם דָּע
וְאֱלֹהֵי אֲבִיכֶם אֲמַשׁ[?] אָמַר אֵלַי לֵאמֹר
הַשְׁמַר לְךָ מִדְּבַר עִם יַעֲקֹב מְטוֹב עַד
דָּע:

30. But now, you have gone away, for you longed for your father's house, [but] why have you stolen my gods?"

ל. וְעַתָּה הֲלֹךְ הָלַכְתָּ בִּי נִכְסֶיךָ נִכְסֵיכֶם
לְבֵית אֲבִיךָ לִמָּה גִּנַּבְתָּ אֶת אֱלֹהֵי:

31 And Jacob replied, and he said to Laban, "Because I was afraid, because I said, 'Lest you steal your daughters from me.'

לא. וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלִבָּן בִּי יִרְאֲתִי בִּי
אָמַרְתִּי כִּן תִּגְזֹל אֶת בְּנוֹתַי מִעֵמִי:

32. The one with whom you find your gods shall not live. In the presence of our brothers, recognize for yourself what is with me, and take [it] for yourself." For Jacob did not know that Rachel had stolen them.

לב. עַם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה נֶגֶד אֲחִינוּ הַכֹּהֵן לְךָ מִה עֲמָדֵי וְקַח לְךָ וְלֹא יֵדַע יַעֲקֹב כִּי רָחֵל גִּנְבָתָם:

33. So Laban entered Jacob's tent and Leah's tent and the tent[s] of the two handmaids, but he did not find [them]; and he had come out of Leah's tent and entered Rachel's tent.

לג. וַיָּבֹא לָבֶן בְּאֶהֱל יַעֲקֹב² | וּבְאֶהֱל
לֵאָה וּבְאֶהֱל שְׁתֵּי הָאִמָּהוֹת וְלֹא מִצָּא
וַיֵּצֵא מֵאֶהֱל לֵאָה וַיָּבֹא בְּאֶהֱל רָחֵל:

34. But Rachel had taken the teraphim and placed them into the camel saddle and sat upon them; so Laban felt about the entire tent but did not find [them].

לד. וְרַחֵל לָקְחָהּ אֶת הַתְּרָפִים וַתִּשְׁמֶם
בְּכֹר הַגָּמֶל וַתֵּשֶׁב עָלֵיהֶם וַיִּמָּשֶׁשׁ לָבֹן
אֶת כָּל הָאֵהָל וּלֹא מִצָּא:

35. And she said to her father, "Let my lord not be annoyed, for I cannot rise before you, for the way of women is upon me." So he searched, but did not find the teraphim.

לה. ותאמר אל אביה אל יחר בעיני
אדני כי לוא אוכל לקום מפניך כי דרך
נשים לי ויחפש ולא מצא את הטרפים:

36. And Jacob was annoyed, and he quarreled with Laban, and he said to Laban, "What is my transgression? What is my sin, that you have pursued me?"

לו. ויחר ליעקב ויָרַב בלבן ויען יעקב
ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי
דלקת אחרי:

37. For you have felt about all my things. What have you found of all the utensils of your house? Put it here, in the presence of my kinsmen and your kinsmen, and let them decide between the two of us.

לו. כי מששפת את כל כלי מה מצאת
מכל כלי ביתך שים כה נגד אחי ואחיד
ויוכיחו בין שנינו:

38. Already twenty years have I been with you, and your ewes and she goats have not aborted, neither have I eaten the rams of your flocks.

לח. זה עשרים שנה אנכי עמך רחליך
ועזיך לא שכלו ואילי צאנך לא אכלתי:

39. I have not brought home to you anything torn [by other animals]; I would suffer its loss; from my hand you would demand it, what was stolen by day and what was stolen at night.

לט. טרפה לא הביאתי אליך אנכי
אחטנה מידי תבקשנה גנבתי יום
וגנבתי לילה:

40. I was [in the field] by day when the heat consumed me, and the frost at night, and my sleep wandered from my eyes.

מ. הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה
ותדד שנותי מעיני:

41. This is twenty years that I have spent in your house. I served you fourteen years for your two daughters and six years for your animals, and you changed my wages ten times ten times.

מא. זה לי עשרים שנה בביתך עבדתך
ארבע עשרה שנה בשתי בנותי ושש
שנים בצאנך ותחלף את משכרתי
עשרת מנים:

42. Had not the God of my father, the God of Abraham and the Fear of Isaac, been for me, you would now have sent me away empty handed. God has seen my affliction and the toil of my hands, and He reproved [you] last night."

מב. לולי אלהי אבי אברהם ופחד
יצחק היה לי כי עתה ריקם שלחתני
את עניי ואת יגיע כפי ראה אלהים
ויוכח אמש:

43. And Laban answered and said to Jacob, "The daughters are my daughters, and the sons are my sons, and the animals are my animals, and all that you see is

מג. ויען לבן ויאמר אל יעקב הבנות
בנותי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר

mine. Now, what would I do to these daughters of mine today, or to their children, whom they have borne?

אֵתָהּ רָאָה לִי הוּא וְלִבְנֹתַי מָה אֶעֱשֶׂה
לְאֵלֶּה הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר יֵלְדוּ:

44. So now, come, let us form a covenant, you and I, and may He be a witness between me and you."

מִד. וְעַתָּה לְכָה נִכְרְתָה בְרִית אֲנִי וְאַתָּה
וְהָיָה לְעֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ:

45. So Jacob took a stone and set it up [as] a monument.

מִה. וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִמֶּהָ מִצְבָּה:

46. And Jacob said to his kinsmen, "Gather stones," and they took stones and made a pile, and they ate there by the pile.

מִו. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו לְקַטּוּ אֲבָנִים
וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ גֹל וַיֹּאכְלוּ שָׁם עַל
הַגֹּל:

47. And Laban called it Yegar Sahadutha, but Jacob called it Gal ed.

מִז. וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יֶגֶר שְׁהָדוּתָא וַיַּעֲקֹב
קָרָא לוֹ גַּלְעָד:

48. And Laban said, "This pile is a witness between me and you today." Therefore, he called it Gal ed.

מִח. וַיֹּאמֶר לָבָן הַגֹּל הַזֶּה עֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ
הַיּוֹם עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ גַּלְעָד:

49. And Mizpah, because he said, "May the Lord look between me and you when we are hidden from each other.

מִט. וְהַמִּצְפָּה אֲשֶׁר אָמַר יִצְחָק יְהוָה בֵּינִי
וּבֵינְךָ כִּי נִסְתַּר אִישׁ מֵרֵעֵהוּ:

50. If you afflict my daughters, or if you take wives in addition to my daughters when no one is with us, behold! God is a witness between me and you."

נ. אִם תַּעֲנֶנָּה אֶת בָּנֹתַי וְאִם תִּקַּח נָשִׁים
עַל בָּנֹתַי אִין אִישׁ עִמָּנוּ רָאָה אֱלֹהִים עֵד
בֵּינִי וּבֵינְךָ:

51. And Laban said to Jacob, "Behold this pile and behold this monument, which I have cast between me and you.

נֹא. וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הִנֵּה הַגֹּל הַזֶּה
וְהִנֵּה הַמִּצְבָּה אֲשֶׁר יָרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ:

52. This pile is a witness, and this monument is a witness, that I will not pass this pile [to go] to you and that you shall not pass this pile and this monument to [come to] me to [do] harm.

נִב. עַד הַגֹּל הַזֶּה וְעַד הַמִּצְבָּה אִם אֲנִי
לֹא אָעִיב אֶלְיָךְ אֶת הַגֹּל הַזֶּה וְאִם
אַתָּה לֹא תַעֲבֹר אֵלַי אֶת הַגֹּל הַזֶּה וְאֶת
הַמִּצְבָּה הַזֹּאת לְרָעָה: